

Het bevorderen van ouderbetrokkenheid

Een kwalitatief onderzoek naar ervaringen van basisschoolleerkrachten met het bevorderen van ouderbetrokkenheid om de leesmotivatie en de leesvaardigheid van basisschoolleerlingen te vergroten

Student: Vere van Bergen (S4014030)

Begeleider en eerste beoordelaar: M. A. Veldman

Tweede beoordelaar: W. E. Kupers

Rijksuniversiteit Groningen

Faculteit der Gedrags- en Maatschappijwetenschappen

Bachelorwerkstuk Pedagogische Wetenschappen

Juli 2024

Aantal woorden: 7956

Abstract

The reading proficiency of Dutch children has drastically declined in recent years (Meelissen et al., 2023). Parental involvement can influence a child's learning performance (Caliskan & Ulas, 2022; Shute et al., 2011). Parental involvement depends, among other factors, on the extent to which teachers involve parents in their child's learning process (Hoover-Dempsey et al., 2005). The research question is: "How do primary school teachers of grades 3, 4, and 5 experience promoting parental involvement to increase reading motivation and reading proficiency of primary school students?"

Qualitative research was conducted through semi-structured interviews to gain insight into the experiences of primary school teachers. Six participants were recruited through convenience sampling. The interviews were recorded, transcribed, and subsequently coded.

It became clear that good contact between teachers and parents is important for parental involvement. Encouraging reading at home is the most common method teachers use to promote parental involvement. Most teachers already receive some support from the school management to promote parental involvement, for example during meetings and margin days. One obstacle was that non-native speaking parents do not read at home with their child. Finally, teachers primarily need more time to be able to promote parental involvement.

It is recommended that future research on parental involvement should not only question teachers but also parents. More research is also needed on how parental involvement can best be promoted among non-native speaking parents.

Inleiding

Lezen is een belangrijke vaardigheid voor het goed kunnen functioneren in het dagelijks leven. In een samenleving waarin geschreven tekst overal aanwezig is, is het essentieel om een adequaat niveau van leesvaardigheid te hebben. Ondanks het belang van goede leesvaardigheid, blijkt uit onderzoek dat het leesniveau van Nederlandse kinderen daalt. In de PISA-2018 was er al een daling in het leesniveau vastgesteld, deze daling heeft zich in de afgelopen jaren doorgezet blijkt uit de resultaten van de PISA-2022 (Meelissen et al., 2023).

Het niveau in leesvaardigheid daalt in Nederland sneller in vergelijking met de OESO- of EU14-landen. Het percentage 15-jarige leerlingen dat een te laag leesniveau heeft om zelfstandig te kunnen deelnemen aan onze huidige samenleving stijgt en ligt in Nederland op 33%, dit is boven het gemiddelde van de OESO- of EU14-landen (Meerlissen et al., 2023).

Om deze zorgelijke daling van het leesniveau van Nederlandse kinderen tegen te gaan, is volgens de Inspectie van het Onderwijs het leesonderwijs op school alleen niet genoeg. Er is een bredere aanpak nodig, waarbij school en ouders samenwerken om de leesvaardigheid en de leesmotivatie van de kinderen te bevorderen (Inspectie van het Onderwijs, 2022). De leesmotivatie en de leesvaardigheid hebben een wederkerige relatie. Dit houdt in dat meer lezen leidt tot betere vaardigheden, en betere vaardigheden stimuleren op hun beurt meer lezen (Mol & Bus, 2011). Het is dus logisch dat de leesvaardigheid en de leesmotivatie beiden bevorderd worden.

Ouderbetrokkenheid

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat de betrokkenheid van ouders bij het leerproces van hun kind invloed kan hebben op de leerprestaties van hun kind (Caliskan & Ulas, 2022; Fan & Chen, 2001; Shute et al., 2011). Ouderbetrokkenheid wordt in dit onderzoek gedefinieerd als de betrokkenheid die ouders tonen voor schoolse activiteiten of

het leerproces van hun kind, thuis en op school (Boonk et al., 2018). Bij ouderbetrokkenheid in de thuisomgeving moedigen ouders hun kind actief aan om thuis deel te nemen aan leeractiviteiten. Ouderbetrokkenheid op school gaat over activiteiten op school waarbij ouders participeren en de communicatie tussen ouders en school (Boonk et al., 2018).

Verwachtingen ouders

Er worden in de literatuur veel verschillende aspecten van ouderbetrokkenheid beschreven die invloed kunnen hebben op de leerprestaties van het kind. Zo kunnen de verwachtingen en ambities die ouders hebben over de leerprestaties van hun kind, de leerprestaties beïnvloeden (Fan & Chen, 2001; Shute et al., 2011). Onder ambities en verwachtingen met betrekking tot leerprestaties wordt de mate waarin ouders ervan uitgaan dat hun kind goed zal presteren op school verstaan. Dit aspect hoort bij ouderbetrokkenheid in de thuisomgeving (Fan & Chen, 2001; Shute et al., 2011).

Thuis lezen

Een ander aspect van ouderbetrokkenheid in de thuisomgeving is dat er thuis gelezen wordt. Hierbij lezen ouders met hun kinderen en zorgen ze ervoor dat hun kinderen actief betrokken zijn bij het lezen. Leesactiviteiten waarbij de ouders betrokken zijn hebben een positieve invloed op zowel de leesmotivatie als het leesniveau van hun kind (Caliskan & Ulas, 2022; Hemmerechts et al., 2017; Shute et al., 2011).

Een aantal leesactiviteiten waarbij ouders betrokken zijn bij het lezen zijn: voorlezen, gezamenlijk lezen met hun kind en vragen stellen aan hun kind over wat er gelezen is (Caliskan & Ulas, 2022). Leerkrachten kunnen bevorderen dat ouders deze leesactiviteiten met hun kind doen door voorlichtingen te geven over het belang van lezen. Ook kunnen de leerkrachten op huisbezoek gaan en de ouders betrekken bij organisaties op school, zoals een oudercommissie (Caliskan & Ulas, 2022).

Communicatie

Communicatie over schoolse activiteiten is ook een belangrijk aspect van ouderbetrokkenheid, zowel thuis als op school. Wanneer ouders thuis met hun kind over school praten, heeft dit een positief effect op de leerprestaties. Maar ook de communicatie tussen de leerkrachten en ouders is belangrijk, de leerkracht kan bijvoorbeeld de vooruitgang van de leerling met de ouders bespreken (Đurišić & Bunijevac, 2017; Shute et al., 2011).

Het is niet vanzelfsprekend dat de ouders goed contact met de leerkracht hebben of willen, dit is vooral zo wanneer de ouders zelf negatieve ervaringen hebben met school (Hornby & Lafaele, 2011). Het is daarom belangrijk dat er gewerkt wordt aan een goede band tussen de leerkracht en de ouders. Het verbeteren van de communicatie tussen leerkracht en ouders was één van de meest genoemde manieren om het vertrouwen tussen ouders en scholen te vergroten (Adams & Christenson, 2000). Volgens onderzoek van Kraft en Rogers (2015) is het belangrijk om op een positieve manier contact met elkaar te hebben (Kraft & Rogers, 2015). Tevens is het gebruik van meerdere communicatiemogelijkheden, onder andere Email of Whatsapp, bevorderend voor de communicatie tussen ouder en leerkracht. Hierdoor kunnen de ouders op een laagdrempelige manier contact opnemen met de leerkracht als ze dat willen (Thompson et al., 2015).

Er zijn enkele factoren gevonden die de communicatie tussen leerkracht en ouders mogelijk kunnen hinderen. Zo kunnen er onder anderen praktische belemmeringen ontstaan, bijvoorbeeld wanneer de ouders het druk hebben met hun werk (Hornby & Lafaele, 2011).

Communicatie tussen ouders en leerkrachten kan ook moeilijk zijn als er een taalbarrière aanwezig is. Om toch mogelijk te kunnen maken dat de ouders en leerkrachten goed met elkaar kunnen communiceren, kunnen vertalingsservices ingehuurd worden door de school (Vera, et al., 2012).

Ouderbetrokkenheid thuis en op school

Ouderbetrokkenheid heeft zowel in de thuisomgeving als in de schoolomgeving invloed op de leerprestaties van kinderen, er blijkt echter uit meerdere onderzoeken dat ouderbetrokkenheid in de thuisomgeving meer effect heeft op de leerprestaties dan ouderbetrokkenheid in de schoolomgeving (Bakker et al., 2013; Castro et al., 2015). Er zijn dus vooral resultaten te behalen in bij het bevorderen van ouderbetrokkenheid in de thuisomgeving. Vooral het thuis lezen met de kinderen heeft invloed op de leer- en leesprestaties (Bokdam et al., 2014).

Rol van de leerkracht bij het bevorderen van ouderbetrokkenheid

Uit onderzoek in opdracht van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap blijkt dat de meerderheid van de ouders veel waarde hechten aan het betrokken zijn bij hun kind, onder andere omdat ze denken dat hun kind het daardoor beter gaat doen op school. Maar ze vinden dat de school van hun kind hen niet genoeg begeleid met de betrokkenheid bij het leren thuis, ze zijn dus minder betrokken dan ze eigenlijk zouden willen (Bokdam et al., 2014). De ouderbetrokkenheid hangt onder andere af van de mate waarin leerkrachten ouders betrekken bij het leerproces van hun kind (Hoover-Dempsey et al., 2005). Caliskan en Ulas (2022) adviseren, zoals eerder genoemd, dat de leerkrachten activiteiten organiseren die bedoeld zijn ouders te stimuleren leesactiviteiten met hun kind te ondernemen om zo ook de leesmotivatie en de leesvaardigheid te vergroten.

Huidig onderzoek

Leerkrachten hebben dus een belangrijke rol in het bevorderen van de ouderbetrokkenheid en ouderbetrokkenheid heeft weer invloed op de leesmotivatie en de leesvaardigheid van kinderen. Het is hierdoor interessant om erachter te komen wat de ervaringen van de leerkrachten zijn met het bevorderen van de ouderbetrokkenheid, op welke manieren zij de ouders kunnen ondersteunen om meer betrokken te zijn om de leesmotivatie

en het leesniveau van hun kinderen te bevorderen. Het doel van dit onderzoek is dan ook het verkrijgen van inzichten over de ervaringen van basisschoolleerkrachten met het bevorderen van de ouderbetrokkenheid, om de leesvaardigheid en de leesmotivatie van basisschoolleerlingen te vergroten. Er wordt hierbij gefocust op leerkrachten die lesgeven in groep 3, 4 en 5, oftewel de middenbouw. Dit is gedaan omdat het in dit onderzoek onder andere over het vergroten van het leesniveau en de leesmotivatie gaat en kinderen vanaf groep 3 leren lezen. Ook is het belangrijk om inzichten te verkrijgen over wat voor ondersteuning de leerkrachten krijgen, waar ze tegenaan lopen en waar zij zelf nog behoefte aan hebben om de ouderbetrokkenheid te bevorderen. Wanneer hier meer informatie over is, kan dit later in de praktijk toegepast worden om leerkrachten zo goed mogelijk te helpen met het bevorderen van de ouderbetrokkenheid. Hieruit volgt de onderzoeksvraag: *'Hoe ervaren basisschoolleerkrachten van groep 3, 4 en 5 het bevorderen van de ouderbetrokkenheid om de leesmotivatie en de leesvaardigheid van basisschoolleerlingen te vergroten?'*

Methode

Onderzoeksdesign

Om de onderzoeksvraag te beantwoorden is er kwalitatief onderzoek gedaan. Dit is gedaan door middel van het afnemen en analyseren van interviews bij basisschoolleerkrachten. Er is voor deze onderzoeksmethode gekozen omdat deze aansluit bij het doel van het onderzoek, meer inzicht krijgen in de ervaringen van basisschoolleerkrachten.

Dit onderzoek is deel van een groter project waar vijf onderzoekers bij betrokken zijn. Binnen dit project is het hoofdthema is de bevordering van het leesniveau en de leesmotivatie van basisschoolkinderen, hierbinnen heeft elke onderzoeker een eigen subthema. Het subthema waar in dit onderzoek op gefocust wordt is ouderbetrokkenheid, de andere vier subthema's luiden als volgt: zelfvertrouwen bevorderen in lezen, ondersteunen van zwakke

lezers, invloed van leesomgeving op leesplezier en het benutten van meertaligheid in de klas. Het werven van participanten en de dataverzameling is gezamenlijk gedaan door de vijf onderzoekers.

Participanten

De participanten van dit onderzoek zijn basisschoolleerkrachten, die lesgeven in groep drie, vier of vijf, oftewel de middenbouw. Er is van tevoren besloten dat de leerkrachten minimaal één jaar ervaring moeten hebben met het lesgeven in de middenbouw, dit zodat ze genoeg ervaring hebben met deze klassen om de interviewvragen goed te kunnen beantwoorden. Voor het werven van participanten is gekozen voor een selecte steekproef, namelijk een gemakssteekproef. Elk van de vijf onderzoekers heeft één of twee leerkrachten uit hun eigen netwerk benaderd.

Er zijn interviews afgenomen bij zes vrouwelijke leerkrachten die werkzaam zijn op verschillende basisscholen in Groningen en Friesland, namelijk vijf reguliere basisscholen en één nieuwkomersschool. De gemiddelde leeftijd van de geïnterviewde leerkrachten is 47 jaar, waarbij de jongste 31 jaar is en de oudste 52 jaar is. De gemiddelde ervaring met het lesgeven in de middenbouw is 12 jaar, waarbij de minst ervaren leerkracht 7 jaar aan de middenbouw heeft lesgegeven en de meest ervaren leerkracht 18 jaar. Twee leerkrachten geven les aan groep 3, waarvan één ook lesgeeft aan twee kinderen in groep 4. Twee andere leerkrachten geven ook les aan groep 4 en de overige twee leerkrachten geven les aan groep 5, waarvan één ook aan groep 6.

Instrument

Voor dit onderzoek is er gebruik gemaakt van een semigestructureerd interview. Dit houdt in dat er van tevoren een interviewleiddraad is gemaakt, maar dat er ook ruimte is om door te vragen. Op deze manier kunnen de leerkrachten vrijuit antwoord geven op de vraag en zijn ze niet gebonden aan bijvoorbeeld meerkeuzevragen.

De interviewleiddraad is gezamenlijk gemaakt met de vijf onderzoekers. Elk van de eerdergenoemde subthema's kwamen aan bod in de interviewleiddraad. Elke onderzoeker heeft de interviewvragen voor het eigen subthema gemaakt.

Aan het begin van het interview werden er een paar persoonlijke gegevens gevraagd om zo een goed beeld te krijgen van de participanten. Er werd eerst gevraagd of de leerkrachten probeerden de ouders van hun leerlingen te ondersteunen met het bevorderen van de leesmotivatie en de leesvaardigheid van hun kind, en als dit het geval was op welke manier. Vervolgens werd er gevraagd of de leerkrachten het bevorderen van de ouderbetrokkenheid belangrijk vonden en of ze ook een verbetering in de leesvaardigheid en/of de leesmotivatie van hun leerlingen zagen wanneer er een hogere mate van ouderbetrokkenheid was. Ook werden de leerkrachten gevraagd wat volgens hen belangrijk was voor het bevorderen van de ouderbetrokkenheid om de leesmotivatie en de leesvaardigheid van hun leerlingen te vergroten. Vervolgens werden er vragen gesteld die ingingen op de ondersteuning die de leerkrachten al krijgen en de behoeftes die ze nog hebben om zo goed mogelijk de ouderbetrokkenheid te bevorderen.

Procedure van dataverzameling

Er is voorafgaand aan het afnemen van de interviews een overleg geweest met de vijf onderzoekers, hierbij werd de interviewleiddraad besproken en afgerond. Aangezien elke onderzoeker de meeste kennis heeft over het eigen subthema, is er gezorgd dat elke onderzoeker wist wat elk subthema inhield en waar ze op konden letten bij het doorvragen tijdens het afnemen van het interview. Dit is gedaan om ervoor te zorgen dat alle onderzoekers op één lijn zaten en dat de interviews op dezelfde manier werden afgenomen.

De interviews vonden plaats op de school waar de leerkracht werkt en duurden ongeveer een uur. De interviews zijn afgenomen in de periode van 5 tot en met 12 april. Alle participanten hebben van tevoren informatie gekregen over het onderzoek en zijn vervolgens

mondeling akkoord gegaan met het toestemmingsformulier. In dit toestemmingsformulier stonden de rechten van de participanten in dit onderzoek beschreven. Er werd benadrukt dat deelname geheel vrijwillig is en ze op elk moment konden stoppen, zonder dat daar gevolgen aan vast zitten. Er zijn audio-opnames gemaakt van de interviews, met toestemming van de participanten. Deze audio-opnames zijn gebruikt om de interviews te transcriberen, er werd gezorgd dat de transcripten geanonimiseerd werden en dat ze niet terug te leiden zijn naar een specifieke respondent. Elke onderzoeker heeft het interview getranscribeerd die zij zelf hebben afgenomen, vervolgens is er voor de respondenten de kans geweest het transcript door te lezen en eventuele aanpassingen te doen. Hierna zijn de transcripten gedeeld onder de rest van de onderzoekers om te gebruiken voor hun eigen scriptie.

Analyse

De interviewtranscripten zijn gecodeerd met behulp van het programma 'ATLAS.ti'. In dit onderzoek is er gebruik gemaakt van een combinatie van inductief en deductief coderen. Er waren een paar codes en thema's voorafgaand aan het coderen geformuleerd, op basis van de literatuur en de hoofdvraag, dit is deductief coderen. Zo is er eerder in de inleiding onderscheid gemaakt tussen ouderbetrokkenheid in de schoolcontext en in de thuiscontext (Boonk et al., 2018). Dit onderscheid is ook bij het coderen aangehouden, hierdoor zijn de volgende thema's of hoofdcodes tot stand gekomen: Bevordering ouderbetrokkenheid thuis en Bevordering ouderbetrokkenheid op school. Er kwamen in de literatuur twee aspecten van ouderbetrokkenheid naar voren die effectief lijken te zijn. Zo is het contact tussen de leerkracht en de ouders erg belangrijk, vandaar de code Contact ouders en leerkracht (Shute et al., 2011). Ook het thuislezen is één van de meest effectieve manieren van ouderbetrokkenheid om de leesvaardigheid te vergroten, daarom is de code 'Thuislezen' ook van tevoren gemaakt (Bokdam et al., 2015).

De transcripten werden dus eerst deductief gecodeerd op basis van de codes en thema's die hierboven genoemd zijn. Ook werd er inductief gecodeerd en kregen alle fragmenten die relevant waren voor de onderzoeksvraag en de deelvragen een code toegewezen, hierdoor ontstonden er nog meer codes en vormden er overkoepelende thema's. In totaal zijn er acht thema's/hoofdcodes, deze luiden als volgt: Bevorderen ouderbetrokkenheid op school, Bevorderen ouderbetrokkenheid thuis, Effecten, Attitude leerkracht en Attitude ouders, Belemmeringen, Ondersteuning leerkracht en Behoeften leerkracht. Elk thema/hoofdcode heeft meerdere subcodes, deze zijn in een codetabel gezet (Bijlage 3).

Resultaten

Bevorderen ouderbetrokkenheid op school

Alle respondenten zijn het erover eens dat het contact tussen de leerkrachten en de ouders erg belangrijk is voor het bevorderen van de ouderbetrokkenheid op school: "Goede communicatie is zeker nummer één" (R4). Zo benoemt ook respondent 5 dat "het goed voor een kind is om te zien dat ouders en school goed contact hebben" (R5).

Er wordt op verschillende manieren contact onderhouden met de ouders. Zo maakt respondent 3 gebruik van een Whatsapp-groep met de ouders en een persoonlijke app. "Dus dat betekent dat je heel korte lijntjes kunt hebben met de ouders, daar maken we zeker gebruik van." (R3). Een andere manier van contact onderhouden met de ouders is het houden van ouderavonden of oudergesprekken, zodat ouders op de hoogte zijn van wat er in de klas gebeurt. Alle respondenten houden oudergesprekken, drie van de zes respondenten geven specifiek aan deze oudergesprekken te gebruiken om met de ouders te praten over het leesniveau van hun kind: "Het nut van lezen benoem je, dat komt in elk oudergesprek voor en komt op elk rapport terug." (R4). Er wordt dan bijvoorbeeld ook gevraagd aan de ouders of ze

weleens voorlezen en ze krijgen hierover tips van de leerkracht. Op de school van respondent 5 heeft een collega een dag vrij om af te spreken met de ouders, ze maken dan ‘verteltassen’: “Ouders maken dan bij ons op school letterlijk een tas. En in die tas komt een prentenboek en (...) dat boek gaat met het kind mee naar huis, (...) er wordt besproken hoe je dat boek kunt voorlezen” (R5).

Toch hoeft het volgens respondent 5 niet altijd inhoudelijk over school of leesniveau te gaan, het contact zelf is al belangrijk: “Gewoon ouders uitnodigen en vertel eens over jezelf en vraag naar hobby’s. Het hoeft dan niet eens over het kind te gaan, maar dan heb je wel contact.” (R5) Zo geeft respondent 6 ook aan het belangrijk te vinden om een goede band op te bouwen met de ouders en zij besteedt daar dan ook veel tijd aan.

Het uitnodigen van ouders om naar de school van hun kind te komen is iets wat alle respondenten doen. Hierboven is al het gebruik van oudergesprekken genoemd, maar ouders worden door drie van de zes respondenten ook bemoedigd om naar school te komen doormiddel van kijkochtenden of inloopochtenden. Hierbij mogen ouders in de klas van hun kind komen kijken en krijgen ze te zien wat hun kinderen leren op school. Hier is dus sprake van een informele setting en hebben de ouders niet alleen contact met de leerkracht maar ook met hun kind. Respondent 3 geeft aan dat ze inloopochtenden voor ouders organiseren “zodat ouders zich ook welkom voelen op school” (R3). Ook bij respondent 2 krijgen de ouders de kans om in de klas te komen: “We hebben al kijkjes in de klas, waardoor we dat [ouderbetrokkenheid] ook stimuleren, van oh kijk dit doen we op school en dan krijgen ze ook tips mee” (R2). Respondent 2 gebruikt deze kijkochtenden dus ook op tips aan de ouders te geven, al geeft ze ook aan dat niet alle ouders altijd komen. Respondent 6 nodigt de ouders ook uit om even in de klas te komen kijken als ze hun kind naar school brengen:

Je ziet dat ze soms bij de klassendeur blijven staan als ze hun kind brengen, ik zeg dan kom maar binnen of kom maar even kijken of ga maar even samen een boekje lezen,

laat je rekenboekje maar even zien aan mama. Je ziet dat de ouders dan even een drempel over moeten en ik probeer daar heel erg in te investeren. (R6).

Hier wordt aangegeven dat ouders het soms moeilijk vinden om de klas binnen te komen en dit niet altijd uit zichzelf doen, respondent 6 probeert dit wel erg te stimuleren. Respondent 6 stelt dan ook: “dus ik weet niet hoe het thuis is, maar ik probeer wel ouders betrokken te maken bij wat er op school gebeurt.” (R6). Ook respondent 5 wijst op het belang dat het “goed [is] voor een kind om te ervaren van mijn ouders komen ook op school voor rapport ophalen en bijvoorbeeld voor een thema-avond. Dan zie ik kinderen ook groeien.” (R5).

Bevorderen ouderbetrokkenheid thuis

Er werden door de respondenten verschillende manieren genoemd om de ouderbetrokkenheid in de thuiscontext te bevorderen om de leesmotivatie en de leesvaardigheid te vergroten. De meest voorkomende manier is het stimuleren van thuis lezen, alle zes respondenten hebben dit genoemd. Respondent 1 benadrukt tijdens een ouderavond “hoe belangrijk het ook is om ook thuis te lezen” (R1). De leerlingen van respondent 1 krijgen dan ook de gelegenheid boeken te lenen in de schoolbibliotheek en “die boeken gaan ook mee naar huis” (R1). Respondent 2 vertelt ouders bijvoorbeeld tijdens oudergesprekken dat “toneellezen (...) ook een leuke vorm [van lezen is]” (R2). Toneellezen is een vorm van samenlezen waarbij er om de beurt een gedeelte van een dialoog hard op voorgelezen wordt. Respondent 2 laat dan de boekjes aan de ouders zien en vertelt dat dat soort toneelleesboekjes ook in de bibliotheek te vinden zijn.

Het stimuleren dat ouders hun kinderen meenemen naar de bibliotheek is ook iets wat alle zes respondenten belangrijk vinden. Respondent 5 geeft aan: “De bieb stimuleer ik ook altijd en vertel ik dat kinderen gratis lid kunnen worden” (R5). Twee van de zes respondenten

(R5/R2) informeren de ouders ook dat een abonnement voor de bibliotheek voor kinderen gratis is, want “ouders denken vaak dat ze overal voor moeten betalen” (R5). Respondent 4 merkt echter op dat, ondanks dat alle kinderen in haar klas lid zijn van de bibliotheek, “80% nog geen boeken [heeft] geleend bij de bieb” (R4). Ook respondent 6 geeft aan dat “ouders soms wel lid [zijn] van de bibliotheek, maar bedenken niet dat ze ook leesboekjes kunnen halen voor de kinderen” (R6). Hier helpt ze de ouders mee door ze erop te wijzen dat de bibliotheek boekenkasten heeft met boekjes op groep 3 niveau. Dit doet respondent 6 omdat “naar de bibliotheek gaan (...) vaak al een stap [is] die nog gemaakt moet worden [door ouders]” (R6).

Vier van de zes respondenten geven aan dat ze huiswerkopdrachten over lezen en taal aan hun leerlingen meegeven, om op die manier de leesvaardigheid te vergroten. Respondent 4 geeft hierover aan: “De kinderen hebben hierin huiswerk en moeten thuis ook boeken lezen” (R4). Respondent 1 geeft aan dat ze “een paar keer een tekst mee kunnen geven als huiswerk en dan we hebben een (...) berichtje [voor de ouders] van hoe je dat aan zou kunnen pakken” (R1). Hier wordt dus specifiek aan de ouders verteld hoe zij zouden kunnen helpen met het huiswerk. Er is ook één leerling van Respondent 1 die een onlineprogramma doet voor kinderen die lezen moeilijk vinden. Hierbij moeten ook opdrachten thuis gemaakt worden en Respondent 1 stelt dat ze daar “wel even met de ouders [hebben] gezeten, van hoe pak je dat aan” (R1). Om de ouders te ondersteunen bij het helpen met het huiswerk van hun kind heeft Respondent 3 “filmpjes gemaakt om letterkennis te oefenen, dan stuur ik die ook. Waarbij ik het zelf voorzeg en dan een letter laat zien en even vijf seconde wacht en dan zeg ik de goede letter (...), zodat ouders dan ook een controlemiddel hebben” (R3).

Hierboven werden al enkele voorbeelden genoemd van ouders die advies krijgen van de leerkracht over hoe ze meer betrokken kunnen zijn bij hun kind tijdens het huiswerk maken. Er worden ook nog andere adviezen en informatie aan ouders gegeven die niet

specifiek over huiswerk gaan. Respondent 1 vindt het bijvoorbeeld erg belangrijk dat ouders goed geïnformeerd zijn over het belang van voorlezen. Ze stelt dat het voorlezen voor jonge kinderen ook belangrijk is, ouders kunnen al beginnen met makkelijke boekjes en “dat dat net zo belangrijk is als een ingewikkeld boek” (R1). Respondent 6 adviseert de ouders van haar leerlingen welke boekjes ze zouden kunnen lezen met hun kind. Ze zegt bijvoorbeeld tegen de ouders dat het van belang is dat de boekjes van het goede niveau zijn, dus niet te moeilijke of te makkelijk. Respondent 6 vindt het dus belangrijk dat ouders hun kinderen helpen bij het uitzoeken van leesboekjes want wanneer een kind dit alleen moet doen “is dat aan de ene kant goed want dat is dan gemotiveerd om dat boek te nemen, maar vaak is dat dan te moeilijk en dat bevordert ook niet echt de leesvaardigheid” (R6). Respondent 3 vindt het belangrijk dat wanneer de ouders lezen met hun kinderen, er correct Nederlands gebruikt wordt. “je hebt ouders die willen [helpen] en gaan dan met hun kind half-Nederlands bezig en ik zeg dat kan je beter niet doen” (R3). Respondent 3 geeft daarom het advies aan anderstalige ouders om te lezen in hun eigentaal. “Eigen thuistaal gewoon naar een hoger niveau brengen, als je taalontwikkeling daar hoog is, dan gaat het Nederlands ook goed” (R3).

Een zelden voorkomende manier om de ouderbetrokkenheid in de thuisomgeving te bevorderen, was het gebruik maken van een huisbezoek. Er was namelijk maar één respondent die aangaf op huisbezoek te gaan: “In het huisbezoek vraag ik ook altijd of ze tijd zien om thuis nog wat met hun kinderen te doen, waar ze goed bij kunnen helpen of waarbij ze hulp zouden willen”(R5).

Er zijn in deze paragraaf verschillende manieren genoemd die de leerkrachten gebruiken om de ouderbetrokkenheid te bevorderen. Toch is er een enkele respondent die aangeeft geen specifieke aandacht te geven aan het bevorderen van de ouderbetrokkenheid om de leesvaardigheid te vergroten. “Maar het wordt dus niet bewust gedaan. (...) niet dat daar structureel aandacht voor is, voor hoe ga je met je kind om met lezen”(R1). Nadat de

interviewer wat door had gevraagd, bleek echter toch dat er wel wat aan gedaan wordt om de ouderbetrokkenheid te bevorderen, maar dit is dus niet bewust.

In Tabel 1 is een overzicht te zien van de besproken manieren die de respondenten gebruiken om ouderbetrokkenheid in de thuisomgeving te bevorderen. Respondenten 2 en 4 geven aan dat deze manieren om de ouderbetrokkenheid te bevorderen meer gebruikt worden wanneer het kind een lager leesniveau heeft. Respondent 4 zegt hierover dat het “vooral bij de ouders van kinderen die het lastig vinden. Ik moet zeggen, kinderen die dus al AVI-uit zijn, die stimuleer je daarin minder” (R4).

Tabel 1

Bevorderen ouderbetrokkenheid

	R1	R2	R3	R4	R5	R6
Thuis lezen stimuleren	X	X	X	X	X	X
Bibliotheek stimuleren	X	X	X	X	X	X
Huiswerkopdrachten	X	X	X	X		
Overig advies aan ouders	X	X	X		X	X
Huisbezoek					X	

Attitude leerkracht

Alle respondenten geven aan dat ze ouderbetrokkenheid erg belangrijk vinden. Respondent 5 stelt: “Als school kun je eigenlijk niet zonder ouders. Al is het maar om een kind aan te sporen of dat een ouder eens vraagt hoe het is op school”(R5). Ze voegt er wel aan toe dat het bij hen op school niet altijd vanzelfsprekend is dat ouders aan hun kinderen vragen

hoe het was op school. Ook respondent 3 geeft aan het belangrijk te vinden dat school en ouders met elkaar samenwerken. Vooral als het moeizaam gaat en het kind thuis extra moet oefenen, dan helpt het “als ouder dan ook uitstraalt van nou dit is belangrijk, dit gaan we doen” (R3). Respondent 6 benoemt altijd aan de ouders dat het belangrijk is om voor te lezen, maar ze wil niet te veel druk op de ouders leggen omdat ze denkt dat dat het lezen niet ten goede komt. Als er nou “veel gedoe [komt] thuis ook stress, dan denk ik dat het beter is dat er thuis een fijne sfeer is dan dat het stress geeft” (R6).

De respondenten zijn allemaal van mening dat het bevorderen van de ouderbetrokkenheid een taak is van de leerkracht en van school. Respondent 1 en 2 geven aan dat ze hopen dat ouders ook al uit zichzelf betrokken zijn bij het leerproces van hun kind: “Voornamelijk wel vanuit school, maar je hoopt dat het vanuit ouders natuurlijk wat gaat komen” (R2). Ook benadrukken respondent 1 en 5 dat de leerkracht inderdaad een grote rol hierin heeft, maar dat de directie dat zou moeten aansturen en dat het team erachter moet staan.

Attitude ouders

De attitude van de ouders heeft ook effect op de mate van ouderbetrokkenheid en op hoe de leerkracht de ouderbetrokkenheid het best kan bevorderen. Sommige ouders zien bijvoorbeeld de thuissituatie en school erg gescheiden van elkaar zien, deze instelling kan de ouderbetrokkenheid tegenwerken en de leerkrachten moeten hier mee leren omgaan. Zo heeft respondent 5 een paar leerlingen die wat langer op school blijven om te oefenen met spelling. Eerst vroeg ze aan de ouders “of zij kans zien om daar thuis mee te oefenen en dat willen ze eigenlijk niet” (R5). Maar toen respondent 5 aan de ouders vroeg of ze dan wat langer op school mochten blijven om te oefenen, vonden de ouders dit toch wel fijn. Ook respondent 6 merkt dat er door sommige ouders thuis weinig ondersteuning wordt geboden aan hun

kinderen tijdens het huiswerk maken. “Dat de ouders zeggen van nou je gaat nu zitten en je moet nu je huiswerk maken, (...) maar dat kinderen dat dus alleen moeten doen” (R6).

Respondent 1 en 4 geven beide aan dat ze het erg van belang vinden dat ouders zelf lezen. Zo noemt respondent 1 dat “als ouders zelf een boek pakken of de krant ligt op tafel dan ervaren kinderen ook, dat dat gewoon is en dat je daar plezier uit kunt halen”(R1).

Volgens respondent 1 hebben ouders dus een voorbeeldfunctie in het leesgedrag. Respondent 4 maakt zich zorgen dat veel ouders niet meer lezen en dat ze tegenwoordig veel achter hun mobiele telefoons en televisie zitten. Dit geeft niet het goede voorbeeld: “als je je ouders nooit ziet lezen, je hebt dan zelf al geen zin” (R4).

Volgens drie van de zes respondenten komen ouders niet altijd naar school als ze uitgenodigd worden. Respondent 2 geeft aan dat ouders zeggen dat ze het te druk hebben. Respondent 5 geeft aan dat sommige ouders het fijner vinden als ze een huisbezoek krijgen van de leerkracht in plaats van zelf naar school te komen. Respondent 6 denkt dat het ook kan komen door eigen ervaringen: “ouders zijn soms niet gewend om hier naar school te komen. Ze hebben soms zelf ook nare ervaringen met hun lagere school of basisschooltijd” (R6).

Er zijn ook ouders die een positieve attitude hebben tegenover lezen. Ze stelt respondent 2 dat “sommige ouders natuurlijk wel (...) actief naar de bibliotheek gaan, waarvan de kinderen ook graag lezen en het leuk vinden om te lezen” (R2). Respondent 4 merkt op dat vooral ouders van kinderen met dyslexie ook echt het nut ervan inzien om thuis te lezen en te helpen met huiswerk: “die zien echt het nut en ook verandering als ze het thuis ook oppakken” (R4). Na een dyslexie traject met huiswerkopdrachten en boeken lezen, “merken ouders verschil en vinden het dan ook belangrijk om te doen” (R4).

Effecten van ouderbetrokkenheid

Vijf van de zes respondenten zijn het erover eens dat bij een hogere mate van ouderbetrokkenheid de leesmotivatie en de leesvaardigheid verbeteren. Zo stelt respondent 6 “Ik ben ervan overtuigd dat, (...) als school en ouders goed samenwerken samen met het kind, dat dan de motivatie maar ook prestatie omhooggaat” (R6). Alleen respondent 1 vond dat ze niet zo stellig die conclusie kon trekken, ze noemde echter wel een voorbeeld waar dit wel het geval was: “Bij dat jongetje waar die ouders goed mee aan de slag zijn merken we wel een verbetering in het lezen. En ik denk dat dat we dat op school alleen zo snel niet voor elkaar hadden gekregen” (R1). Respondent 6 benadrukt het belang van een positieve sfeer, want “als je er thuis druk op zet, van je moet nu lezen, (...) dan gaat het technisch lezen misschien wel omhoog, maar of de motivatie daarmee ook vergroot wordt dat denk ik niet” (R6). De manier waarop ouderbetrokkenheid toegepast wordt is dus ook belangrijk.

Ondersteuning leerkracht

De ondersteuning die de respondenten nu al ontvangen voor het bevorderen van de ouderbetrokkenheid, gaat voornamelijk over de samenwerking met andere leerkrachten en de directie van de school. Vier van de zes respondenten geven aan dat er binnen school aandacht is voor ouderbetrokkenheid. Zo stelt respondent 3 dat er een item over ouderbetrokkenheid was op een teamdag: “over wat willen we dan [met] ouderbetrokkenheid en wat kunnen we doen. Dus dat is wel zeker een item van de hele school” (R3). Ook respondent 5 geeft aan dat ouderbetrokkenheid bij elke vergadering of studiedag op de agenda staat en “kan hierover terecht bij collega’s, de IB’er en de directeur” (R5). Respondent 2 kan ook terecht bij collega’s en bespreekt weleens met het team hoe ze de ouderbetrokkenheid kunnen bevorderen, hierbij krijgen ze ook de hulp van de leescoördinator.

Er zijn echter ook twee respondenten waarbij ouderbetrokkenheid wel door de schooldirectie als belangrijk punt wordt gezien, maar hier weinig communicatie en

samenwerking is tussen de leerkrachten zelf. Respondent 3 geeft bijvoorbeeld aan dat “wat je dan als groep met de ouders doet, dat is dan nog wel meer individueel” (R3). Ook respondent 6 benadrukt dat er tussen collega’s “veel verschillen zijn in hoe wij hier echt naar ouders kijken. Dat het toch goed is dat we daar allemaal dezelfde blik in hebben en dezelfde intentie” (R6). Ook al is er dus op dit moment nog niet dezelfde visie op het bevorderen van ouderbetrokkenheid op de school waar respondent 6 werkzaam is, is de schooldirectie er wel mee bezig dit te veranderen. Er is bijvoorbeeld een margedag ingepland waar ouderbetrokkenheid wel op de agenda staat. Op deze margedag zal ook een spreker aanwezig zijn, want “als je een deskundig iemand in huis haalt of uit onderzoek ofzo, dan zijn er denk ik meer mensen die zullen denken dat het toch belangrijk is” (R6). Ook respondent 2 krijgt ondersteuning van buiten de school: “vanuit de bibliotheek hebben we natuurlijk korte lijntjes, die ons overal bij willen en kunnen steunen” (R2). Ook maken ze weleens gebruik van Humanitas, een organisatie waar vrijwilligers mensen met verschillende hulpvragen helpen, voor extra leeshulp thuis voor kinderen met meertalige ouders.

Een enkele respondent heeft een cursus gehad over ouderbetrokkenheid. Tijdens deze cursus heeft respondent 5 geleerd hoe ze startgesprekken met ouders kunnen doen. Respondent 5 merkte tijdens deze cursus op dat ouders soms niet komen als ze uitgenodigd worden, toen kreeg ze de tip “bij de cursus dat je daaraan vooraf ook een activiteit met de klas kunt doen dat je ouders kunt uitnodigen om te eten met elkaar” (R5).

Er zijn ook twee respondenten die geen ondersteuning krijgen vanuit de school om de ouderbetrokkenheid te bevorderen. Respondent 4 geeft aan dat ze het nog niet over ondersteuning hebben gehad en er niet bewust mee bezig zijn. Respondent 1 geeft aan: “we hebben nog geen expliciete actie (...) op hoe we de ouders [erbij kunnen betrekken] (R1).

Belemmeringen bij het bevorderen van ouderbetrokkenheid

Er zijn ook dingen waar de leerkracht tegenaan loopt bij het bevorderen van ouderbetrokkenheid. Vier van de zes respondenten geven aan dat de ouders van sommige van hun leerlingen zelf niet goed kunnen lezen, dit is lastig voor de ouderbetrokkenheid.

Respondent 2 stelt dat de ouders die zelf dyslexie hebben aangeven dat ze het niet leuk vinden om met hun kind te lezen. Al vindt respondent 2 dat dit vaak als excuus gebruikt wordt.

Respondent 3 geeft aan dat sommige “ouders (...) samen lezen lastig [vinden] omdat ze de taal niet machtig zijn, lastig dat je als ouder niet gezellig met je kind een boekje kan lezen”

(R3). Ook respondent 2 en 6 geven aan dat anderstalige ouders het moeilijk vinden om Nederlands te lezen met hun kind: “Vaak zit je ook met de ouders die anderstalig zijn, dus die vinden het al vaak lastig om Nederlandse boeken te lezen, dus om dan ook nog met je kind dat te moeten gaan lezen” (R2).

Respondent 6 noemt nog een paar andere redenen waarom ouders thuis niet lezen met hun kind: “Ik zie toch hier dat de meeste ouders het te druk hebben, het moeilijk vinden, het niet zo goed kunnen organiseren thuis met veel kinderen, het te onrustig vinden om even met hun kind te lezen” (R6). Respondent 5 geeft aan dat ze het lastig vindt om de ouderbetrokkenheid te bevorderen omdat “sommige ouders al helemaal niet naar school komen” (R5). Respondent 4 geeft aan het lastig te vinden om kinderen te motiveren om thuis te lezen als die dat niet willen: “Maar je hebt ook kinderen die denken: ‘Ik heb vakantie, mooi niet. Lezen hoort bij school, niet thuis.’ Ik vind ouderbetrokkenheid dus wel erg lastig” (R4).

Behoeften leerkracht

Vijf van de zes respondenten hebben aangegeven wat voor behoeften zij hebben om de ouderbetrokkenheid beter te kunnen bevorderen, in het interview met Respondent 3 is deze vraag overgeslagen. Respondent 1 geeft aan: “Nou misschien zou [ik] wel wat manieren aangereikt kunnen krijgen van hoe je ouders daarbij betreft” (R1). Respondent 6 zou vooral

meer tijd willen om de ouderbetrokkenheid te kunnen bevorderen, dit heeft dus niets te maken met haar vaardigheden in het bevorderen van de ouderbetrokkenheid. Ook respondent 2 geeft aan te veel kinderen in de klas te hebben, zij zou dus ook meer tijd per kind kunnen gebruiken. Respondent 4 stelt: “Ik heb vooral ouders nodig die zelf lezen ook belangrijk vinden en die zijn helaas steeds schaarser” (R4). Ze geeft hier dus aan dat ze zou willen dat ouders uit zichzelf interesse in lezen hebben. Ze zou ook meerdere bijeenkomsten met de ouders willen hebben, zodat ze het nut van lezen aan de ouders kan laten zien. Respondent 5 geeft aan dat ze “wel voldoende steun [heeft] aan hoe wij dit nu op school doen” (R5). Respondent 5 heeft dus geen verdere behoeften met betrekking tot het bevorderen van de ouderbetrokkenheid.

Conclusie

Het doel van dit onderzoek was om inzicht te verkrijgen in de ervaringen van basisschoolleerkrachten met het bevorderen van ouderbetrokkenheid om de leesmotivatie en de leesvaardigheid van basisschoolleerlingen.

Bevorderen ouderbetrokkenheid op school

Alle geïnterviewde leerkrachten vonden het contact tussen de leerkracht en de ouders erg belangrijk voor de ouderbetrokkenheid. Uit de literatuur blijkt ook dat goed contact tussen de ouders en leerkracht de ouderbetrokkenheid bevordert (Đurišić & Bunijevac, 2017; Shute et al., 2011). Ook de ouders uitnodigen om naar school te komen doormiddel van kijkochtenden en oudergesprekken is iets wat de meerderheid van de leerkrachten doen. Uit de literatuur wordt ook aanbevolen dat leerkrachten de ouders kunnen betrekken bij organisaties op school, zoals een oudercommissie (Caliskan & Ulas, 2022). Deze kijkochtenden en oudergesprekken worden soms gebruikt om informatie te geven over het

leesonderwijs en advies te geven, maar ook om gewoon contact te hebben en een band op te bouwen met de ouders.

Er was ook één leerkracht die aangaf dat ze contact met de ouders had via Whatsapp en de ouders krijgen wekelijkse mailtjes met updates. Dit is wordt vanuit de literatuur gezien als positief, omdat de ouders op een laagdrempelige manier contact kunnen leggen met de leerkracht (Thompson et al., 2015).

Ouderbetrokkenheid thuis

Thuislezen en het stimuleren van de bibliotheek zijn de manieren die door de leerkrachten het meest gebruikt zijn voor het bevorderen ouderbetrokkenheid in de thuissituatie. Hierbij lezen ouders met hun kinderen en zorgen ze ervoor dat hun kinderen actief betrokken zijn bij het lezen. Leesactiviteiten waarbij de ouders betrokken zijn hebben een positieve invloed op zowel de leesmotivatie als het leesniveau van hun kind (Caliskan & Ulas, 2022; Hemmerechts et al., 2017; Shute et al., 2011). De leerkrachten deden dit bijvoorbeeld door de ouders in gesprekken op het belang van lezen en voorlezen te wijzen. Ook geven ze gerichte adviezen aan de ouders zoals het aanbevelen en uitleggen van toneellezen en het helpen met het uitzoeken van leesboekjes met het juiste niveau. Ook stimuleren de leerkrachten de bibliotheek en schoolbibliotheek zodat de ouders die leesboekjes thuis met hun kinderen kunnen lezen.

De meerderheid van de leerkrachten geven huiswerkopdrachten over taal en lezen, twee respondenten geven de ouders ook nog uitleg over hoe ze de opdrachten samen met hun kind kunnen maken. Er zijn verschillende bevindingen over ouderbetrokkenheid bij huiswerk. Enerzijds heeft ouderbetrokkenheid een positief verband met de taalvaardigheid en lezen, bijvoorbeeld wanneer de ouders het kind op een positieve manier aanmoedigen. Anderzijds kan te veel ouderbetrokkenheid bij huiswerkopdrachten negatieve effecten hebben, als er

overmatige betrokkenheid is, kan het kind dit als bemoeienis ervaren (Moroni et al., 2015; Patall et al., 2008).

Attitude leerkrachten en ouders

Alle leerkrachten vinden ouderbetrokkenheid belangrijk en ze vinden het bevorderen van ouderbetrokkenheid een taak voor de leerkracht. Er zijn ook een paar leerkrachten die niet alleen de leerkracht verantwoordelijk zien voor het bevorderen van de ouderbetrokkenheid, maar ook de schooldirectie. Tevens worden er door twee leerkrachten benoemd dat het ook belangrijk is dat ouders ouderbetrokkenheid belangrijk vinden. De mate van ouderbetrokkenheid is dus een product van de samenwerking tussen de school, leerkracht en de ouders zelf.

Hoewel de leerkrachten vinden dat school en thuis niet gescheiden zouden moeten zijn, zijn niet alle ouders het hier mee eens en willen niet thuis met hun kind nog bezig moeten zijn met school. Zo had één van de leerkrachten een voorbeeld dat ouders niet thuis met huiswerk bezig konden, maar dat ze het wel fijn vonden als hun kind wat langer op school bleef en dan het huiswerk deed. Het zou hier dus kunnen dat de ouders wel willen helpen, maar niet weten hoe en niet genoeg begeleiding hierin krijgen. Dit sluit ook aan bij de literatuur, waaruit bleek dat sommige ouders minder betrokken zijn bij het leerproces van hun kind dan ze willen, maar dat ze meer begeleiding vanuit de school willen (Bokdam et al., 2014).

De leerkrachten geven ook aan dat het belangrijk is dat ouders een voorbeeldfunctie hebben in leesgedrag voor hun kinderen. Wanneer kinderen zien dat hun ouders veel lezen, krijgen zij mee dat dit gewoon is en dat lezen ook leuk kan zijn. Wanneer ouders echter niet lezen en bijvoorbeeld veel met hun mobiele telefoon bezig zijn, motiveert dit de kinderen ook niet om te lezen.

De helft van de leerkrachten geeft aan dat de ouders niet altijd naar school komen als worden uitgenodigd. Sommige ouders geven aan het te druk te hebben, maar volgens één van de leerkrachten kan het ook door eigen ervaringen komen. Sommige ouders hebben namelijk slechte ervaringen met hun eigen schooltijd en willen daardoor ook niet of minder betrokken zijn bij de school van hun kind (Hornby & Lafaele, 2011). Deze leerkracht probeert ondanks de slechte ervaringen van de ouders wel de communicatie te verbeteren door de ouders uit te nodigen in de klas, hierdoor er meer vertrouwen komen tussen de ouders en de klas (Adams & Christenson, 2000).

Effecten van ouderbetrokkenheid

Het merendeel van de leerkrachten geeft aan dat ze de leesmotivatie en de leesvaardigheid van hun leerlingen zien verbeteren wanneer er sprake is van een hogere mate van ouderbetrokkenheid. Het blijkt ook uit meerdere onderzoeken dat ouderbetrokkenheid invloed heeft op de leerprestaties van een kind (Caliskan & Ulas, 2022; Fan & Chen, 2001; Shute et al., 2011).

De manier waarop ouderbetrokkenheid toegepast wordt is ook van belang. Eén van de leerkrachten benadrukt dat een goede sfeer belangrijk is tijdens het thuislezen, als kinderen lezen als stressvol ervaren gaat dat de leesmotivatie tegen.

Ondersteuning leerkracht

De meerderheid van de leerkrachten krijgen al enige ondersteuning op het gebied van het bevorderen van de ouderbetrokkenheid. Zo wordt het onderwerp ouderbetrokkenheid vaak besproken op overleggen of teamdagen. Twee leerkrachten geven aan dat ze terecht kunnen bij hun collega's over hoe ze ouderbetrokkenheid kunnen bevorderen. Twee andere leerkrachten geven aan dat er wel vanuit de schooldirectie aandacht is voor

ouderbetrokkenheid, maar dat hierover weinig tot geen communicatie en samenwerking is tussen de leerkrachten en dat er verschillende visies over zijn.

Een paar leerkrachten krijgen ondersteuning van professionals van buiten de school, dit gaat om sprekers op teamdagen en contacten hebben met de bibliotheek. Eén van de leerkrachten heeft wel eens een cursus over ouderbetrokkenheid gehad.

Er zijn twee leerkrachten die zeggen geen ondersteuning te krijgen vanuit de school om de ouderbetrokkenheid te bevorderen en hier niet bewust mee bezig te zijn.

Belemmeringen en behoeften bij het bevorderen van ouderbetrokkenheid

De meest genoemde belemmering die leerkrachten ervaren bij het bevorderen van de ouderbetrokkenheid is dat sommige ouders zelf niet goed kunnen lezen. Dit komt vaak omdat ze de Nederlandse taal niet goed beheersen en voor deze ouders is het dus moeilijk om thuis met hun kind te lezen. Eerder was het belang van een voorbeeldfunctie in het lezen al genoemd, dit wordt ook in te weg gestaan wanneer ouders niet goed kunnen lezen.

Twee leerkrachten geven aan dat ze vooral behoefte hebben aan meer tijd om de ouderbetrokkenheid te bevorderen. Eén leerkracht geeft aan dat ze manieren aangereikt zou willen krijgen om de ouderbetrokkenheid beter te kunnen bevorderen. Het valt op dat dit één van de leerkrachten is die eerder aangaf geen ondersteuning te krijgen vanuit de school en niet bewust bezig is met ouderbetrokkenheid. De andere leerkracht waarbij geen ondersteuning vanuit de school werd geboden heeft aangegeven behoefte te hebben aan ouders die zelf het lezen belangrijk vinden. De laatste leerkracht geeft aan geen behoeften te hebben en heeft het gevoel genoeg steun te krijgen om de ouderbetrokkenheid te bevorderen. Deze laatste leerkracht besteed al veel tijd aan het bevorderen van de ouderbetrokkenheid en is hier dus al bewust mee bezig.

Beperkingen en vervolgonderzoek

Er zijn enkele beperkingen die het uitgevoerde onderzoek benadelen. Uit de resultaten is gebleken dat het contact en de samenwerking tussen de leerkrachten en de ouders essentieel is voor het bevorderen van de ouderbetrokkenheid, er is echter enkel data verzameld over de ervaringen van de leerkrachten. Hoewel dit erg relevante informatie is, zou er een beter beeld over de ouderbetrokkenheid gevormd kunnen worden als ook de ouders geïnterviewd zouden zijn. Dit geldt vooral voor de ouderbetrokkenheid in de thuissituatie, aangezien leerkrachten hier een minder goed beeld over hebben. Voor vervolgonderzoek zou het dus interessant om te kijken naar de ervaringen van zowel ouders als leerkrachten.

De interviewvragen die aan de leerkrachten gesteld werden, waren open verwoord. Dit zorgde ervoor dat de leerkrachten zelf hun antwoorden konden formuleren, zonder beïnvloed te worden door de vraagstelling. Het is een sterk punt van dit onderzoek dat de leerkrachten openvragen kregen, maar tegelijkertijd is hier ook een beperking aan verbonden. De leerkrachten zouden namelijk makkelijker kunnen vergeten iets te benoemen of zich er niet van bewust zijn dat iets te maken heeft met ouderbetrokkenheid. Het was wellicht beter geweest om eerst openvragen te stellen en vervolgens specifiekere voorbeelden van ouderbetrokkenheid te bevragen zodat de antwoorden beter met elkaar vergeleken konden worden. Er was bijvoorbeeld één respondent die aangaf op huisbezoek te gaan, maar dit werd niet specifiek bevraagd, het zou kunnen dat de andere leerkrachten dit ook wel eens doen, maar niet benoemd hadden.

In interviews zijn uitgevoerd door verschillende onderzoekers, enerzijds vergroot dit de betrouwbaarheid van het onderzoek, maar anderzijds konden de onderzoekers de vragen stellen naar eigen interpretatie. Zo is er bijvoorbeeld bij één interview een vraag overgeslagen, namelijk de vraag welke behoeften de leerkracht heeft om de ouderbetrokkenheid beter te kunnen bevorderen.

De analyse van de interviewtranscripten werd individueel gedaan. Het coderen van interviewtranscripten is een subjectief proces en deze subjectiviteit werd versterkt doordat er maar één persoon betrokken was bij het coderen en analyseren. Het was beter geweest als hierbij meerdere onderzoekers betrokken zouden zijn, zodat er sprake zou kunnen zijn van interbeoordelaarsbetrouwbaarheid.

De respondenten waren geworven doormiddel van een gemakssteekproef. De onderzoekers die de interviews afnamen kenden de leerkrachten persoonlijk. Dit kan ervoor zorgen dat de leerkrachten geneigd waren om sociaal wenselijke antwoorden te geven. Het is beter als de onderzoekers en respondenten elkaar niet kennen, zodat de respondenten meer het gevoel hebben dat ze eerlijke antwoorden kunnen geven tijdens de interviews.

Een laatste beperking van dit onderzoek was de kleine steekproefgrootte van zes leerkrachten. Dit heeft het gevolg dat de resultaten van dit onderzoek niet gegeneraliseerd kunnen worden voor alle leerkrachten in Nederland. Door deze kleine groep respondenten was het wel mogelijk om interviews af te nemen, dit is namelijk een onderzoeksmethode die veel tijd kost. Hierdoor konden er diepgaandere inzichten van leerkrachten verkregen worden, in tegenstelling tot de meer oppervlakkige informatie die verkregen kan worden doormiddel van bijvoorbeeld een vragenlijst.

Concluderend is te zien dat de meeste leerkrachten al aandacht besteden aan de meest effectieve aspecten van ouderbetrokkenheid, zoals contact onderhouden met de ouders en het stimuleren van thuis lezen. Toch zou een aanbeveling zijn dat er in de praktijk meer tijd moet zijn voor de leerkracht om de ouderbetrokkenheid te bevorderen. Ook zouden de leerkrachten cursussen over ouderbetrokkenheid moeten kunnen volgen en is het aan te bevelen om met de schooldirectie en andere collega's samen te werken over hoe ouderbetrokkenheid bevorderd zou kunnen worden. Tevens zou het nuttig zijn als er meer onderzoek komt naar hoe

leerkrachten de ouderbetrokkenheid van anderstalige ouders kunnen bevorderen, aangezien die de meest voorkomende belemmering was.

Literatuurlijst

Adams, K. S., & Christenson, S. L. (2000). Trust and the family–school relationship examination of parent–teacher differences in elementary and secondary grades. *Journal of School Psychology, 38*(5), 477-497.

Bakker, J., Denessen, E., Dennissen, M., & Oolbekkink-Marchand, H. (2013). *Leraren en ouderbetrokkenheid. Een reviewstudie naar de effectiviteit van ouderbetrokkenheid en de rol die leraren daarbij kunnen vervullen*. Radboud University.

Bokdam, J., Tom, M., Berger, J., Smit, F., & Van Rens, C. (2014). *Monitor ouderbetrokkenheid po, vo en mbo. Derde meting 2014, trends in beeld*. Panteia.

Boonk, L., Gijselaers, H. J. M., Ritzen, H., & Brand-Gruwel, S. (2018). A review of the relationship between parental involvement indicators and academic achievement. *Educational Research Review, 24*, 10-30. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2018.02.001>

Çaliskan, E. F., & Ulas, A. H. (2022). The Effect of Parent-Involved Reading Activities on Primary School Students' Reading Comprehension Skills, Reading Motivation, and Attitudes towards Reading. *International Electronic Journal of Elementary Education, 14*(4), 509–524.

Castro, M., Expósito-Casas, E., López-Martín, E., Lizasoain, L., Navarro-Asencio, E., & Gaviria, J. L. (2015). Parental involvement on student academic achievement. *Educational Research Review, 14*, 33-46. <https://doi.org/10.1016/j.edurev.2015.01.002>

Dood, C., Gubbels, J., & Segers, P. C. J. (2020). *PISA-2018 De verdieping: Leesplezier, zelfbeeld bij het lezen, leesgedrag en leesvaardigheid en de relatie daartussen*. Expertisecentrum Nederlands.

Đurišić, M., & Bunijevac, M. (2017). Parental involvement as a important factor for successful education. *CEPS Journal, 7*(3), 137-153.

Fan, X. & Chen, M. (2001). Parental involvement and students' academic achievement: A metaanalysis. *Educational Psychology Review*, 13(1), 1-22.

<https://doi.org/10.1023/A:1009048817385>

Hemmerechts, K., Agirdag, O., & Kavadias, D. (2017). The relationship between parental literacy involvement, socio-economic status and reading literacy. *Educational Review*, 69, 85–101. <http://dx.doi.org/10.1080/00131911.2016.1164667>.

Hoover-Dempsey, K. V., Walker, J. M. T., Sandler, H. M., Whetsel, D., Green, C. L., Wilkins, A. S., & Closson, K. (2005). Why do parents become involved? research findings and implications. *The Elementary School Journal*, 106(2), 105–130.

<https://doi.org/10.1086/499194>

Hornby, G., & Lafaele, R. (2011). Barriers to parental involvement in education: An explanatory model. *Educational Review*, 63(1), 37-52.

Kraft, M. A., & Rogers, T. (2015). The underutilized potential of teacher-to-parent communication: Evidence from a field experiment. *Economics of Education Review*, 47, 49-63.

Meelissen, M. R. M., Maassen, N. A. M., Gubbels, J., van Langen, A. M. L., Valk, J., Dood, C., Derks, I., In 't Zandt, M., & Wolbers, M. (2023). *Resultaten PISA-2022 in vogelvlucht*. Universiteit Twente – 2023 <https://doi.org/10.3990/1.9789036559461>

Mol, S. E., & Bus, A. G. (2011). To read or not to read: a meta-analysis of print exposure from infancy to early adulthood. *Psychological bulletin*, 137(2), 267–296.

<https://doi.org/10.1037/a0021890>

Inspectie van het Onderwijs. (2022). *Leesontwikkeling van leerlingen staat onder druk; verbeteren leesvaardigheid vraagt om inspanningen op school en thuis*. Geraadpleegd

op 3 maart 2024, van

<https://www.onderwijsinspectie.nl/actueel/nieuws/2022/12/13/verbeteren-leesvaardigheid-vraagt-om-inspanningen-op-school-en-thuis>

Shute, V. J., Hansen, E. G., Underwood, J. S., Razzouk, R. (2011). A Review of the Relationship between Parental Involvement and Secondary School Students' Academic Achievement. *Education Research International*, vol. 2011, Article ID 915326, 10 pages, 2011. <https://doi.org/10.1155/2011/915326>

Thompson, B. C., Mazer, J. P., & Grady, E. F. (2015). The changing nature of parent–teacher communication: Mode selection in the smartphone era. *Communication Education*, 64(2), 187-207.

Vera, E. M., Israel, M. S., Coyle, L., Cross, J., Knight-Lynn, L., Moallem, I., & Goldberger, N. (2012). Exploring the educational involvement of parents of English learners. *School Community Journal*, 22(2), 183-202.

Bijlagen

Bijlage 1: Interviewleiddraad

Gezamenlijke introductie

Allereerst fijn dat u wilt deelnemen aan dit interview. Ik zal mij eerst even voorstellen, ik ben..... En voor mijn bachelorscriptie ga ik leerkrachten interviewen over hun ervaringen op het gebied van taal-leesonderwijs. Ik zal beginnen met vragen naar wat persoonlijke gegevens en daarna zal ik vragen stellen over 5 subonderwerpen die ik elke keer eerst aan u zal toelichten en vervolgens vragen over stel. De volgende subonderwerpen zullen aan bod komen: zelfvertrouwen bevorderen in lezen, ouderbetrokkenheid, ondersteunen van zwakke lezers, invloed van leesomgeving op leesplezier en het benutten van meertaligheid in de klas.

Ik ben benieuwd naar uw ervaringen, dus hierin is geen goed of fout antwoord. U mag ten allen tijde pauzeren of stoppen met het interview. Uw antwoorden zullen geanonimiseerd worden en worden alleen gebruikt voor de doeleinden van dit onderzoek. Zoals omschreven in het toestemmingsformulier zou ik graag het interview willen opnemen. Vind u het goed dat het interview zal worden opgenomen?

U heeft mondeling toestemming gegeven dat u akkoord met deelname aan het onderzoek zoals beschreven in het informed consent, heeft u verder nog vragen met betrekking tot het onderzoek of andere vragen voordat we beginnen?

Allereerst zou ik graag wat vragen willen stellen over uw persoonlijke gegevens:

1. Hoe oud bent u?
2. Voor welke groep staat u momenteel?
3. Hoeveel kinderen heeft u in deze klas?
4. Hoe lang bent u al leerkracht?
5. Hoeveel jaar heeft u lesgegeven in groep 3, 4 en 5?
6. Hoe zou u de school omschrijven waar u lesgeeft? (bijv. Jenaplan, dalton, nieuwkomersonderwijs, etc.)

Subonderwerp 1: Zelfvertrouwen in lezen bevorderen

Introductie: Uit onderzoek is gebleken dat het bevorderen van zelfvertrouwen en competentiebeleving in lezen uiteindelijk bij zou kunnen dragen aan het bevorderen van de leesvaardigheid. Ik ben daarom benieuwd naar uw ervaringen met het bevorderen van zelfvertrouwen in lezen bij uw leerlingen. Het hebben van zelfvertrouwen in lezen wordt in dit onderzoek gedefinieerd als dat de leerling zichzelf beschouwt als een goede lezer.

1. Bent u bewust bezig met het bevorderen van zelfvertrouwen in lezen bij uw leerlingen?

- Ja → Kunt u wat meer vertellen over hoe u het zelfvertrouwen in lezen bevordert bij uw leerlingen?
Kunt u een voorbeeld noemen?

Wat doet u nog meer om het zelfvertrouwen in lezen te bevorderen?

2. Vertelt u voordat de leerlingen gaan lezen welk gedrag van hen wordt verwacht en wat zij tijdens de leeractiviteit moeten doen?

- Ja → Hoe ziet dit eruit, kunt u een voorbeeld noemen?
Is dit iets wat u bewust inzet om het zelfvertrouwen in lezen van uw leerlingen te bevorderen?
- Nee → door naar vraag 3

3. Past u uw ondersteuning en lesstrategieën wel eens aan aan het leesniveau van de leerling?

- Ja → Wanneer doet u dit?
Hoe past u uw ondersteuning en lesstrategieën aan?
Biedt u uitdagende teksten aan?
Zorgt u voor specifiek aanbod voor zwakke lezers?
Is dit iets wat u bewust inzet om het zelfvertrouwen in lezen van uw leerlingen te bevorderen?
- Nee → door naar vraag 4

4. Denkt u dat u consistent en voorspellend reageert op uw leerlingen tijdens leesactiviteiten?

- Ja → -Wanneer doet u dit?
-Hoe reageert u consistent en voorspellend tijdens een leesactiviteit, kunt u een voorbeeld noemen?
-Is dit iets wat u bewust inzet om het zelfvertrouwen in lezen van uw leerlingen te bevorderen?
- Nee → door naar vraag 5

5. Hoe probeert u constructieve feedback aan uw leerlingen te geven bij leesactiviteiten?

Met constructieve feedback bedoel ik dat u aangeeft wat goed gaat en wat nog beter kan.

- Ja → -Wanneer doet u dit?
-Kunt u een voorbeeld noemen hoe u constructieve feedback zou geven aan een leerling bij een leesactiviteit?

-Is dit iets wat u bewust inzet om het zelfvertrouwen in lezen van uw leerlingen te bevorderen?

- Nee → door naar vraag 6.

6. Zijn er andere manieren waarop u het zelfvertrouwen in lezen bevordert bij uw leerlingen?

Afsluiting: Dit waren de vragen over dit onderwerp. Dan zou ik nu graag naar het volgende onderwerp willen gaan als u dat goed vindt.

Subonderwerp 2: Ouderbetrokkenheid

Het volgende onderwerp dat ik met u wil bespreken gaat over ouderbetrokkenheid. Uit onderzoek is namelijk gebleken dat de betrokkenheid van ouders/verzorgers bij het leerproces van hun kind, de leesmotivatie en het leesniveau van kinderen kan bevorderen. In mijn onderzoek definieer ik ouderbetrokkenheid als de betrokkenheid die ouders tonen voor het leerproces van hun kind, thuis en op school. Ouders kunnen bijvoorbeeld thuis met hun kinderen lezen of helpen met het maken van huiswerk. Ook wordt een goede samenwerking tussen school en ouders aanbevolen, goede communicatie tussen ouders en leerkrachten is hierbij belangrijk.

1. Probeert u de ouders van uw leerlingen te ondersteunen met het bevorderen van de leesmotivatie en het leesniveau van hun kind? Zo ja, op welke manieren doet u dit?

(Bijvoorbeeld: het aanmoedigen van thuis lezen en/of voorlezen, het aanmoedigen van het helpen met huiswerk gericht op taal/lezen)

- Verschilt dit per leerling? *(Bij alle leerlingen of alleen degene met leesachterstand?)*

2. Vindt u het bevorderen van de ouderbetrokkenheid om de leesmotivatie en het leesniveau te vergroten belangrijk?

- Waarom vind u het wel/niet belangrijk?
- Ziet u dat de leesmotivatie en/of het leesniveau van uw leerlingen verbetert wanneer er een hogere mate van ouderbetrokkenheid is?

3. Wat is volgens u belangrijk voor het bevorderen van de ouderbetrokkenheid om de leesmotivatie en het leesniveau te vergroten?

(Bijvoorbeeld: Goede communicatie tussen leerkracht en ouders)

4. Ziet u het bevorderen van ouderbetrokkenheid om de leesmotivatie en het leesniveau te vergroten als een taak van de leerkracht?

- Zo ja, op welke gebieden?
- Zo nee, waarom niet? Wiens taak is het wel?
- Is er samenwerking tussen meerdere leerkrachten om de ouderbetrokkenheid te verbeteren?

5. Krijgt u ondersteuning vanuit de school over hoe u de ouderbetrokkenheid zou kunnen bevorderen?

- Zo ja, wat voor ondersteuning en wat vindt u hiervan?
- Waar heeft u nog meer behoefte aan om goed de ouderbetrokkenheid te kunnen bevorderen?

6. Zijn er nog andere dingen die u kwijt wil over dit onderwerp?

Subonderwerp 3: meertaligheid in de klas benutten

Vervolgens zijn we aangekomen bij het onderwerp 'meertaligheid in de klas benutten'. Afgelopen jaren is de talige diversiteit in Nederland enorm toegenomen vanwege verschillende maatschappelijke processen, zoals de grote migratiestromen. Hierdoor hebben veel leerkrachten te maken met leerlingen in de klas die zijn opgevoed met een andere taal naast het Nederlands. Vandaar dat we benieuwd zijn hoe leerkrachten momenteel aankijken tegen deze diversiteit in de klas en welke ervaringen zij hebben met het onderwijzen van meertalige leerlingen.

Alvast een kleine kanttekening vooraf: de woorden 'meertalige of anderstalige leerlingen' zal ik in dit interview waarschijnlijk door elkaar heen gebruiken. Het gaat hierbij om leerlingen die vanuit huis met een andere taal (eventueel naast het Nederlands) zijn opgevoed.

Algemene vragen

1. Hoe zou u de talige diversiteit binnen uw school beschrijven?
2. Hoe zou u de talige diversiteit binnen uw klas beschrijven? Hoeveel leerlingen uit uw groep zijn thuis met een andere taal opgevoed (eventueel naast het Nederlands)?
3. Hoeveel ervaring heeft u met het geven van onderwijs aan meertalige leerlingen? Zo ja, waar bestaat deze ervaring precies uit?

Attitude- en ervaringsvragen bij 'wel ervaring (van een beetje tot heel veel)' met geven van onderwijs aan meertalige leerlingen

1. Hoe vindt u het om les te geven aan leerlingen die een andere moedertaal dan het Nederlands hebben?
2. Denkt u dat het onderwijzen van meertalige leerlingen andere vaardigheden vraagt dan het onderwijzen van niet-meertalige leerlingen? Zo ja, welke aanpak geeft u aan de leerlingen?
  - Hoe competent acht u uzelf in het onderwijzen aan deze doelgroep?
3. Denkt u dat het toestaan van de thuistaal in de klas leerlingen helpt bij het leren van Nederlands?
  - Is er binnen uw klas ruimte voor de thuistaal van leerlingen? Zo ja, op welke manier?
4. Welke taal adviseert u ouders van meertalige leerlingen, thuis te spreken met hun kinderen? Waarom deze taal?
5. Welke lees/taalmethodes zijn er bij u op school en hoe vindt u deze methodes aansluiten op de behoeften van meertalige leerlingen binnen uw klas?
6. Binnen welk domein ervaart u de meeste moeite met meertalige leerlingen in de klas? Op welk domein vindt u juist dat meertalige leerlingen floreren in de klas?
7. In hoeverre denkt u dat u momenteel de meertaligheid van uw leerlingen (voldoende) benut in uw lespraktijk?
  - Kunt u hierbij een relevant voorbeeld noemen?
8. Hoe zou u de meertaligheid van kinderen graag nog meer willen benutten?
  - Hoe komt het dat u tot op heden hier nog niet (voldoende) aan toe bent gekomen?
9. Is er binnen het team ruimte voor samenwerking met betrekking tot meertalige leerlingen? In hoeverre heeft u momenteel de beschikking tot interne of externe ondersteuning van een expert op gebied van meertaligheid?
  - Heeft u als leerkracht behoefte aan extra ondersteuning? Zo ja, aan wat voor soort interventie heeft u behoefte?

Attitude- en ervaringsvragen bij 'geen ervaring' met geven van onderwijs aan meertalige leerlingen

1. Hoe zou u het vinden om les te geven aan leerlingen die een andere moedertaal dan het Nederlands hebben?

2. Denkt u dat het onderwijzen van meertalige leerlingen andere vaardigheden vraagt dan het onderwijzen van niet-meertalige leerlingen? Zo ja, welke aanpak zou u geven aan deze leerlingen?
  - Hoe competent acht u uzelf in het onderwijzen aan deze doelgroep?
3. Denkt u dat het toestaan van de thuistaal in de klas leerlingen helpt bij het leren van Nederlands?
4. Welke taal zou u adviseren om thuis te spreken aan ouders van meertalige leerlingen? Waarom deze taal?
5. Welke lees/taalmethodes zijn er bij u op school en is er binnen deze methodes aandacht voor meertaligheid?
6. Is er binnen het team ruimte voor samenwerking met betrekking tot meertalige leerlingen? In hoeverre heeft u momenteel de beschikking tot interne (bijv. Een onderwijsassistent) of externe ondersteuning van een expert op gebied van meertaligheid?
  - Heeft u als leerkracht behoefte aan extra ondersteuning? Zo ja, aan wat voor soort interventie heeft u behoefte?

Subonderwerp 4:

Introductie

De volgende vragen gaan over de leesomgeving in het klaslokaal en in de school en of dit invloed heeft op het leesplezier van leerlingen. De leesomgeving omvat het aanbod van diverse en passende boeken. Boeken zouden moeten passen bij de vaardigheden en voorkeuren van de leerling. Verder speelt de rol van de helpende volwassene (leraar, ouder, bibliotheekmedewerker of pedagoog) een belangrijke rol bij het lezen, waarbij zij leerlingen begeleiden bij het kiezen van boeken, voorlezen en actief deelnemen aan leesactiviteiten.

De eerste vragen gaan over de leesomgeving en het leesplezier bij u in de klas en op school:

1. Bent u en/of de school actief bezig om het leesplezier te stimuleren bij de leerlingen? Kunt u dit toelichten?
  - Met welke redenen stimuleert u het leesplezier bij uw leerlingen?
(Vb. *Is uw hoofddoel gericht op het bevorderen van het leesplezier of op het verbeteren van de leesvaardigheid van de leerlingen dmv het vergroten van het leesplezier?*)
2. Denkt u dat de aanwezigheid van een helpende volwassene het leesplezier van leerlingen kan beïnvloeden? Zo ja/nee, kunt u dit toelichten?
  - Hoe wordt dit bij u op school en in de klas gedaan?

- Wat is uw rol en welke andere volwassenen hebben een rol binnen de leesomgeving? (bijvoorbeeld voorlezen, geeft u tijd om te lezen)

3. Denkt u dat klasgenoten of leerlingen uit andere groepen invloed kunnen hebben op het leesplezier bij een leerling? Kunt u dit toelichten?

4. Hoe zou u het boekenaanbod op deze school/in uw klas beschrijven?

- Is er sprake van een schoolbibliotheek, is er een boekenkast in het klaslokaal?
- Hoe wordt er bij u op school gezorgd voor een passend en divers* boekenaanbod?

(*Toelichting op passend en divers)

Passend:

- *Wordt er rekening gehouden met diversiteit, leesniveau en interesses van de leerlingen?*
- *Toelichting: boeken die passen bij de interesses van leerlingen en er wordt rekening gehouden met leesniveau, diversiteit & meertaligheid, sekse en leesbeperking*

Divers:

- *Toelichting, bijvoorbeeld:*
- *Rijke teksten → stimuleren de ontwikkeling van taal- en denkvaardigheden en het vergroten van de woordenschat, lees- en schrijfvaardigheid bij leerlingen*
- *Literaire boeken → belangrijk voor het ontwikkelen van literaire competentie. Kennis opdoen over de wereld en jezelf (zoals Mathilda van Roald Dahl)*
- *Digitale teksten → Digitaal lezen omvat het vermogen om digitale informatieve en fictieve teksten te lezen en te begrijpen.)*

5. Denkt u dat het boekenaanbod het leesplezier van leerlingen kan beïnvloeden? Zo ja/nee, kunt u dit toelichten?

- Welke aspecten van het boekenaanbod hebben volgens u de meeste invloed en waarom deze?
- Hoe ziet u dit terug bij uw leerlingen?

De volgende vragen gaan over uw persoonlijke wensen wat betreft de leesomgeving en leesplezier

6. Denkt u dat er op dit moment genoeg gedaan wordt om het leesplezier bij leerlingen te stimuleren via de leesomgeving?

- Ja → Waarom vindt u dat dit zo is? Kunt u dit verder toelichten?
- Nee → Waarom vindt u dat er te weinig gedaan wordt?

7. Welke verbeteringen zou u graag zien in de leesomgeving, dus binnen de klas en school, om het leesplezier bij leerlingen te vergroten?

- Hoe zou u dit in de praktijk willen realiseren?

- Ook op het gebied van het boekenaanbod en helpende volwassene?
- Ontbreken er materialen of hulpmiddelen die volgens u het leesplezier van de leerlingen kunnen vergroten

Subonderwerp 5:

Als laatste staat het onderwerp 'leesonderwijs voor zwakke lezers' centraal. Recent is in het PISA-onderzoek opnieuw gebleken dat het niveau van begrijpend lezen onder Nederlandse leerlingen daalt. Het Nederlandse onderwijs zal dan ook de komende jaren extra moeten investeren in begrijpend lezen om leerlingen zo goed mogelijk leesonderwijs te bieden. De volgende vragen zullen gaan over het ondersteunen van zwakke leerlingen:

1. Op welke manieren begeleidt u zwakke lezers in de klas? (*helpt een onderwijsassistent hier bij*).
2. Op welke manier helpt deze begeleiding om het begrijpend lezen van de zwakke lezer te ondersteunen?
3. Denkt u dat deze manieren voldoende effectief zijn om zwakke lezers te begeleiden bij begrijpend lezen?

Ja → Op welke manieren draagt dit bij aan het verbeteren van de leesvaardigheid van zwakke leerlingen?

Nee → Waaraan ligt dat denkt u?

Het herhaaldelijk lezen van uitdagende teksten blijkt een effectieve manier van werken in het onderwijs om zwakke lezers te helpen groeien. Een aanpak waarbij herhaaldelijk uitdagende teksten worden gelezen wordt 'close reading' genoemd.

4. Gebruikt u aspecten (*uitdagend/herhaaldelijk*) van deze aanpak? Had u al eens van deze term gehoord?
5. Denkt u dat close reading een geschikte werkwijze voor zwakke lezers kan zijn? Waarom ja/nee?
6. Stel dat u close reading wil toepassen in uw onderwijs, wat zou u daar dan voor nodig hebben als leerkracht? Denk hierbij aan ondersteuning op klasniveau, schoolniveau en van buitenaf.

(Vooral vanuit de geïnterviewde zelf laten komen, maar als ze het niet weten: hebben ze steun vanuit het schoolbestuur nodig, hebben ze een cursus nodig, willen ze dat alle andere leerkrachten dit ook toepassen in het onderwijs, hebben ze samenwerking vanuit het team nodig?)

Dan was dit het interview. Nogmaals bedankt voor uw tijd en dankzij uw antwoorden zijn wij weer een stuk verder gekomen in het onderzoek, dus bedankt daarvoor. We sturen u het transcript op voordat uw antwoorden in de resultaten van het onderzoek worden verwerkt. Mocht u dan nog iets willen veranderen aan de uitgeschreven tekst, mag u mailen naar ..... Ook kunt u hier een mail naar toe sturen wanneer u zich nog wat bedenkt wat toegevoegd moet worden aan het onderzoek. Zou u het leuk vinden om een (geprinte) versie van het uiteindelijke onderzoek te ontvangen?

Bijlage 2: Geïnformeerde toestemming

INFORMATIE OVER HET ONDERZOEK

Versie voor deelnemers (leerkrachten)

Ervaringen van leerkrachten uit de middenbouw rondom taal-leesonderwijs

➤ **Waarom krijg ik deze informatie?**

U bent uitgenodigd om deel te nemen aan een onderzoek over ervaringen rondom taal-leesonderwijs van leerkrachten die lesgeven in het regulier basisonderwijs in de middenbouw (groep 3, 4 en 5). Het onderzoek wordt uitgevoerd door studenten Pedagogische Wetenschappen en Academische opleiding leraar basisonderwijs aan de Rijksuniversiteit Groningen (RuG), onder begeleiding van dr. M.A. Veldman. Het onderzoek start per 2 april en eindigt per 17 juli.

➤ **Moet ik meedoen aan dit onderzoek?**

Meedoen aan dit onderzoek is geheel vrijwillig. Wel is er toestemming nodig als u wilt deelnemen aan dit onderzoek. Het is daarom belangrijk dat u deze informatiebrief inclusief de toestemmingsbrief goed doorleest en eventuele vragen stelt aan de onderzoekers als u bijvoorbeeld iets niet goed begrijpt. Als u besluit niet mee te doen, hoeft u niet uit te leggen waarom en zal dit geen negatieve gevolgen voor u hebben. Dit recht geldt op elk moment, dus ook nadat u toestemming heeft gegeven voor deelname aan het onderzoek. Als er al gegevens zijn verzameld, zullen deze verwijderd worden.

➤ **Waarom dit onderzoek?**

Het doel van dit onderzoek is om meer informatie te verkrijgen over ervaringen van leerkrachten die lesgeven in de middenbouw rondom het taal-leesonderwijs. We bespreken in dit onderzoek verschillende deelonderwerpen rondom dit overkoepelende onderwerp. De deelonderwerpen gaan over zelfvertrouwen bevorderen in lezen, ouderbetrokkenheid, ondersteunen van zwakke lezers, invloed van leesomgeving op leesplezier en het benutten van meertaligheid in de klas, meertaligheid in het onderwijs.

➤ **Wat vragen we van u tijdens dit onderzoek?**

Ten eerste willen we graag van u weten of u mee wilt doen met dit onderzoek. Daarvoor vragen we u om mondelinge toestemming te geven aan uw interviewer. Voordat u akkoord gaat, vragen we u om de informatie goed door te lezen met alle

rechten en voorwaarden die u als deelnemer heeft. Wanneer u akkoord bent gegaan met alle rechten en voorwaarden, kunt u dit aangeven aan het begin van het interview. Wij vragen u de vragen in het interview volledig en naar eerlijkheid te beantwoorden. Er zullen tijdens het interview vragen gesteld worden over uw ervaringen rondom het taal-leesonderwijs. Ook zullen er vooraf algemene vragen gesteld worden. Denk hierbij aan vragen over uw werkervaring. De afname van het interview zal ongeveer één uur duren.

➤ **Welke gevolgen kan deelname hebben?**

U zult zelf geen directe voor- en/of nadelen ervaren als u ervoor kiest deel te nemen aan dit onderzoek. Er zijn voor u geen risico's verbonden aan het deelnemen aan het onderzoek.

➤ **Hoe gaan we met uw gegevens om?**

Uw gegevens worden gebruikt in vijf bachelorwerkstukken. De gegevens die worden verwerkt zijn de vragen die tijdens het interview worden beantwoord. Deze gegevens worden verzameld om ervaringen van leerkrachten rondom taal-leesonderwijs te beschrijven. Uw gegevens worden door uw interviewer geanonimiseerd. Uw gegevens worden vervolgens anoniem gedeeld met de medeonderzoekers en worden anoniem verwerkt in de bachelorwerkstukken.

De gegevens zullen veilig opgeslagen worden op de beveiligde (X-)servers van de RuG. Daarnaast worden de analyses via de beveiligde omgeving van de universiteit uitgevoerd. De data worden volgens het Research Data Management Protocol van de Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen bewaard. Na het afronden van het vak worden alle gegevens verwijderd. De verwerkte gegevens zullen worden gedeeld met de docent dr. M.A. Veldman (scriptiebegeleider). Als deelnemer heeft u ook het recht om de resultaten in te zien van het onderzoek.

U kunt uw gegevens ten allen tijde inzien, vernietigen of opvragen. Indien u klachten, vragen of zorgen heeft over uw gegevensbescherming en/of hoe er met uw persoonsgegevens wordt omgegaan, kunt u hierover contact opnemen met de Functionaris Gegevensbescherming van de Rijksuniversiteit Groningen: privacy@rug.nl.

➤ **Wat moet ik nog meer weten?**

U kunt altijd vragen stellen over het onderzoek: nu, tijdens het onderzoek, en na afloop. Dit kan door een van de betrokken onderzoekers aan te spreken of te mailen.

Heeft u vragen/zorgen over uw rechten als onderzoeksdeelnemer of de uitvoering van het onderzoek? U kunt hierover contact opnemen met de Ethische Commissie Gedrags- en Maatschappijwetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen: ec-bss@rug.nl.

Als onderzoeksdeelnemer heeft u recht op een kopie van deze onderzoeksinformatie.

GEÏNFORMEERDE TOESTEMMING

Versie voor deelnemers (leerkrachten)

Ervaringen van leerkrachten uit de middenbouw rondom taal-leesonderwijs

- Ik heb de informatie over het onderzoek gelezen. Ik heb genoeg gelegenheid gehad om er vragen over te stellen en deze zijn ook voldoende beantwoord.
- Ik heb genoeg tijd gehad om over mijn deelname aan dit onderzoek te beslissen.
- Ik begrijp waar het onderzoek over gaat, wat er van me gevraagd wordt, welke gevolgen deelname kan hebben, hoe er met mijn gegevens wordt omgegaan en wat mijn rechten als deelnemer zijn.
- Ik begrijp dat de deelname aan dit onderzoek vrijwillig is. Ik kies er zelf voor om mee te doen. Ik kan op elk moment stoppen met meedoen. Als ik stop, hoef ik niet uit te leggen waarom. Stoppen zal geen negatieve gevolgen hebben voor mij.

Ik stem door middel van mondelinge toestemming in met deelname aan het onderzoek en de verwerking van mijn persoonsgegevens.

De onderzoeker verklaart de gegevens van de deelnemer zorgvuldig te bewaren en dat de deelnemer uitvoerig voor het onderzoek voldoende is geïnformeerd.

Wanneer er tijdens het onderzoek informatie bekend komt die de toestemming van de deelnemer kan beïnvloeden, zal de onderzoeker de deelnemer daar vroegtijdig van op de hoogte stellen.

De deelnemer kan een kopie krijgen van de geïnformeerde instemming

Bijlage 3: Code tabel

Thema/hoofdcode	Code/subcode	Beschrijving
Ondersteuning leerkracht	Samenwerking binnen school	Er is samenwerking tussen de leerkracht en andere leerkrachten, de directie en andere professionals binnen de school om de ouderbetrokkenheid te vergroten.
	Samenwerking organisaties	Er is samenwerking tussen de leerkracht/school en organisaties (zoals de bibliotheek) om het leesniveau en/of de leesmotivatie te vergroten
	Cursus	De leerkracht heeft een cursus gevolgd over het bevorderen van de ouderbetrokkenheid.
	Weinig/ geen ondersteuning	De leerkracht krijgt weinig tot geen ondersteuning om de ouderbetrokkenheid te bevorderen.
Behoeften leerkracht	Behoeften leerkracht	Behoeften van leerkrachten om de ouderbetrokkenheid nog beter te kunnen bevorderen.
	Geen behoeften	Leerkracht heeft geen behoefte aan extra ondersteuning voor het bevorderen van ouderbetrokkenheid.
Belemmeringen	Belemmeringen	Dingen waar leerkrachten tegenaanlopen bij het bevorderen van de ouderbetrokkenheid.
	Ouders niet (goed) lezen	Ouders kunnen zelf niet of niet goed lezen.
	Anderstalige ouders	Ouders spreken een andere taal dan Nederlands.
Attitude leerkracht	Attitude leerkracht	Hoe leerkrachten denken over (het bevorderen van de) ouderbetrokkenheid.
Attitude ouders	Attitude ouders	Hoe de ouders denken over lezen, school en ouderbetrokkenheid.
	Cultuur	Culturele overtuigingen die invloed hebben op de attitude van ouders over school, lezen en ouderbetrokkenheid.
Bevorderen ouderbetrokkenheid op school	Contact ouders en leerkracht	Contact en communicatie tussen de leerkracht en ouders.
	Ouders in school	De leerkracht nodigt ouders uit om naar school/ in de klas te komen voor bijv. een activiteit met de kinderen, oudergesprekken, gewoon een praatje etc.

Bevorderen ouderbetrokkenheid thuis	Geen aandacht ouderbetrokkenheid	Leerkracht besteed geen specifieke aandacht aan het bevorderen van ouderbetrokkenheid om het leesniveau en de leesmotivatie te vergroten.
	Meer bevorderen bij lager leesniveau	Er is meer aandacht voor het bevorderen van de ouderbetrokkenheid bij kinderen met een lager leesniveau of die bijv. dyslectisch zijn.
	Advies aan ouders	Advies en informatie die leerkrachten aan de ouders geven om de ouderbetrokkenheid te bevorderen.
	Thuis lezen stimuleren	Leerkrachten stimuleren dat ouders thuis lezen met hun kinderen.
	Stimuleren bibliotheek	Het stimuleren van het bezoeken van de bibliotheek.
	Huiswerk lezen	Het geven van huiswerkopdrachten die gaan over lezen en taal.
	Huisbezoek	De leerkracht gaat op bezoek bij de ouders en leerling thuis.
Effecten	Effecten	Welke effecten de verhoging van de ouderbetrokkenheid heeft op het leesniveau en/of de leesmotivatie.
	Verbeteringen	Wanneer de ouderbetrokkenheid groter is, is er verbetering te zien in het leesniveau en/of de leesmotivatie.
	Geen/weinig effect	De leerkracht ziet weinig/geen (direct) effect in het leesniveau/ de leesmotivatie te verbeteren.